

REPRESALIADA: ROSA GARRIGA COLOM

PARAULES CLAU:

ERC, dones i política, repressió dones

Rosa Garriga Colom va néixer a Olesa de Montserrat l'any 1909. La seva mare, Joana Colom Calvet procedia de Vilarodona (Tarragona) on va néixer l'any 1878 i vivia a Olesa des de l'any 1928. El seu pare, Josep Garriga era natural d'Olesa. La família Garriga eren de *cala mieia*, i la família Serra, de *cal sardí*.

La Rosa treballà sempre en el sector tèxtil, fent de repassadora o nuadora. A l'any 1936 treballava a l'empresa Muntané i Font, SL. Després, va estar molts anys treballant a ca l'Isard¹

La Rosa tenia tres germans, el Jaume, nascut el 1899, la Francesca², nascuda el 1906 i l'Àngela, que va néixer l'any 1911. A l'any 1936, tots ells treballaven al sector tèxtil; el Jaume, a la secció de tints de l'empresa Anònima Vila, la Francesca era rodetera a la fàbrica Astal Altonell y Taló i l'Àngela que treballava com a nuadora, a Margarit y c^o.

Rosa Garriga Colom. Arxiu familiar

La Rosa es va casar amb Isidre Serra Alavedra, nascut a Olesa l'any 1909. A l'any 1936 feia de contramestre a l'empresa Astals, Antonell y Taló. El matrimoni va tenir dos fills: L'Assutzena, nascuda l'any 1935 i l'Isidre, nascut a Olesa el 1938.

L'Assutzena es casà amb en Elies Monforte, amb qui tingué dos fills, el Joan i la Mercè. L'Isidre es casà amb Catalina Granada Toledano i tingueren dues filles, la Rosa M. i la Mònica.

A l'any 1936 el matrimoni i la seva filla vivien en una casa del carrer Riera, juntament amb la germana de l'Isidre, la Francesca Serra Alavedra³ i la seva mare, Maria Alavedra Ambulet. Després, la Rosa, ja vídua, anà a viure amb els seus fills al carrer Calvari.

---

¹ Entrevista a Joan Monforte Serra, net de Rosa Garriga i Isidre Serra, dins dels Projecte: *Memorial Democràtic del Baix Llobregat; de les experiències personals a l'èxit col·lectiu*. Setembre 2020. Autores: Joana Llordella i Blanca Mampel. Direcció projecte: José Fernández i Elionor Sellés.

² Al padró de 1936 posa nascuda al 1906 i al padró de 1970 posa al 1902.

³ La Francesca Serra va néixer a Olesa el 1914 i treballava de teixidora a Astal Antonell y Taló. Font: Padró 1936. AHMO

Segons dades extretes de O. Dueñas⁴, la Rosa era militant d'ERC i va ser represaliada. El seu marit, l'Isidre Serra, també pertanyia a ERC. Durant la dictadura franquista, qualsevol persona que havia estat afiliada a un partit o sindicat era objecte de persecució. Ambdós van ser així investigats pel règim per conèixer quina havia estat la seva actuació abans i després del *Alzamiento Nacional*.

Rosa Garriga. Arxiu familiar

En els documents que es mostren a continuació hi ha una sol·licitud d'informe individual de la Rosa i de l'Isidre emès per la *Comisaria de Investigación y Vigilancia* de Zaragoza del mes de setembre de 1940⁵ per saber quina havia estat la seva "conducta" durant la República i la Guerra Civil.

---

⁴ DUEÑAS, Oriol DUEÑAS, Oriol (2007) *La Violència d'uns i altres. La repressió de la guerra i la postguerra 1936-1945: el cas d'Olesa de Montserrat*. Publicacions Abadia Montserrat. Col·lecció Abat Oliva núm. 277, pàg. 415

⁵ Correspondència municipal. AHMO

DIRECCION GENERAL DE SEGURIDAD

COMISARIA
DE
INVESTIGACION Y VIGILANCIA
DE ZARAGOZA

Núm. 25146

Referencia E^o 4.027

(Al contestar citese número y referencia)

SERRA ALAVEDRA

ISIDRO

nacido el día El de ENERO

del 1909

en Clesa de Montserrat

provincia de Barcelona

hijo de Jose

y de Maria

de estado casado

profesión mecánico

- 890 -

Para dar cumplimiento a órdenes de la Superioridad, ruego a V. tenga a bien disponer sean comunicados a esta Comisaría cuantos antecedentes tenga o pueda adquirir relacionados con la persona que al margen queda anotada y la cual tuvo su domicilio en esa Localidad calle Riera núm. 45 fijando especial atención a su conducta político social en relación con el Glorioso Movimiento Nacional.

Por tratarse de asunto de especial interés para la causa del orden público, ruégole la máxima diligencia en la práctica y contestación del servicio que se interesa.

Dios guarde a V. muchos años.

Zaragoza 29 de Septiembre de 194 0

El Comisario Jefe,

X

CUMPLIMENTADO Núm. 1629
F.º 15 de 10 de 40

Sr. ALCALDE DE ORES. DE MONSERRAT (BARCELONA)

OCTAVO 19612-ZARAGOZA 11903

DIRECCION GENERAL DE SEGURIDAD

COMISARIA
DE
INVESTIGACION Y VIGILANCIA
DE ZARAGOZA

Núm. 25145

Referencia N° 4.027

(Al contestar citese número y referencia)

GARRIGA COLOM

ROSA

nacido el día 26 de Junio
del 1909

en Olesa de Montserra
provincia de Barcelona

hijo de JOSE

y de JURNE

de estado casada

profesión repasadora

- 889 -

*Para dar cumplimiento a órdenes de la Superioridad, ruego a V. tenga a bien disponer sean comunicados a esta Comisaría cuantos antecedentes tenga o pueda adquirir relacionados con la persona que al margen queda anotada y la cual tuvo su domicilio en esa Localidad calle RIBRA núm. 45.
Estando especial atención a su conducta político social en relación con el Glorioso Movimiento Nacional.*

Por tratarse de asunto de especial interés para la causa del orden público, ruegole la máxima diligencia en la práctica y contestación del servicio que se interesa.

Dios guarde a V. muchos años.

Zaragoza, 29 de Septiembre de 1940

El Comisario Jefe,

α

CUMPLIMENTADO Núm. 1629
F.º 15 de 10 de 40

Sr. ALCALDE D. OLESA DE MONTSERRAT (BARCELONA)
OTAVIO FÉLIX ZARAGOZA 11908

Rosa Garriga, acompanyada pel seu fill Isidre en el casament de l'Assutzena, la seva filla, amb Elies Monforte. Arxiu familiar.

En la resta de documents que hem consultat, els informes de conducta es demanen de forma conjunta amb el seu marit. Els informes redactats per l'alcalde i per Falange coincideixen en destacar una actitud implicada en l'Isidre com a membre d'ERC. Remarquen el fet que l'Isidre quan va començar *el Alzamiento* feia guàrdia a l'Ajuntament i portava arma llarga. En iniciar-se la sublevació militar, els partits d'esquerra i els sindicats, sobretot la CNT, es llançaren al carrer per defensar la República, per tant podria ser que l'Isidre, com a demòcrata i membre d'un partit, fes guàrdia a l'Ajuntament.

En el cas de la Rosa, però, no s'esmenta en cap moment que fos militant d'ERC, el que es diu és que simpatitzava amb aquest partit. No ens ha de sorprendre el mateix redactat en els dos informes elaborats per "les forces vives" del poble quan diuen d'ella que tot i que va observar una bona conducta abans i després del *Glorioso Alzamiento Nacional*, *no obstante, sentia también admiración por el citado partido*⁶. En aquests documents es repeteixen exactament les mateixes paraules, fet que ens mostra el poc grau de veracitat i fiabilitat dels qui redactaven els informes, en un context en què segons el que es manifestava s'enviava molta gent a la presó.

---

⁶ Informe emès per Falange. Correspondència municipal. AHMO

REMITIDO A FRANCO:

ARRIBA ESPAÑA!

914-50

Falange Española Tradicionalista y de las J. O. N. S.

JEFATURA PROVINCIAL DE
BARCELONA

JEFATURA LOCAL
OLESA DE MONTSERRAT

N.º 188

En contestación a su oficio nº 1625 de fecha 10 del actual, y referente a sus solicitudes ISIDRO SERRA ALAVEDRA y su esposa ROSA GARRIGA COLOM, debo de informarlo de lo siguiente:

Referente a ISIDRO SERRA debo contestarle que antes del G.A.N. pertenecía al partido de Izquierda Republicana de Cataluña, siendo un gran admirador de éste y secundando todos los movimientos patrocinados por el mismo.

Al iniciarse el G.A.N. continuó encuadrado en el mismo partido, viéndosele prestar servicio de guardias con arma larga en el edificio de la Casa Consistorial. No se comoce haya tomado parte en hechos delictivos. Se incorporó forzoso en el Ejército Rojo.

En cuanto a su esposa ROSA GARRIGA, debemos manifestarle que antes y después del G.A.N., observó siempre buena conducta, no obstante, sentía también admiración por el citado partido.

Por Dios, por España y su Revolución Nacional-Sindicalista.

Olesa de Montserrat 14 Octubre 1940
EL DELEGADO DE INFORMACION E
INVESTIGACION

SR ALCALDE DEL AYUNTAMIENTO NACIONAL

PLAZA

1639

En contestación a sus oficios núms. 25145 y 25146 de referencia núms. 4027 de fecha 29 de Septiembre ppdo. me es grato manifestarle que ISIDRO SERRA ALAVEDEA, antes del Glorioso Movimiento Nacional, - estaba afiliado a la Izquierda Republicana, secundando y admirando el mismo. Iniciado el Alzamiento prestó guardia en el Ayuntamiento con arma larga, desconociéndose si haya tomado parte en hecho delictivo alguno, teniendo que incorporarse forzosamente al Ejército Rojo.

Su mujer ROSA GARRIGA COLOM, sentí admiración también por dicho Partido, no obstante tanto antes como durante y después del Glorioso Alzamiento, observó siempre una buena conducta.

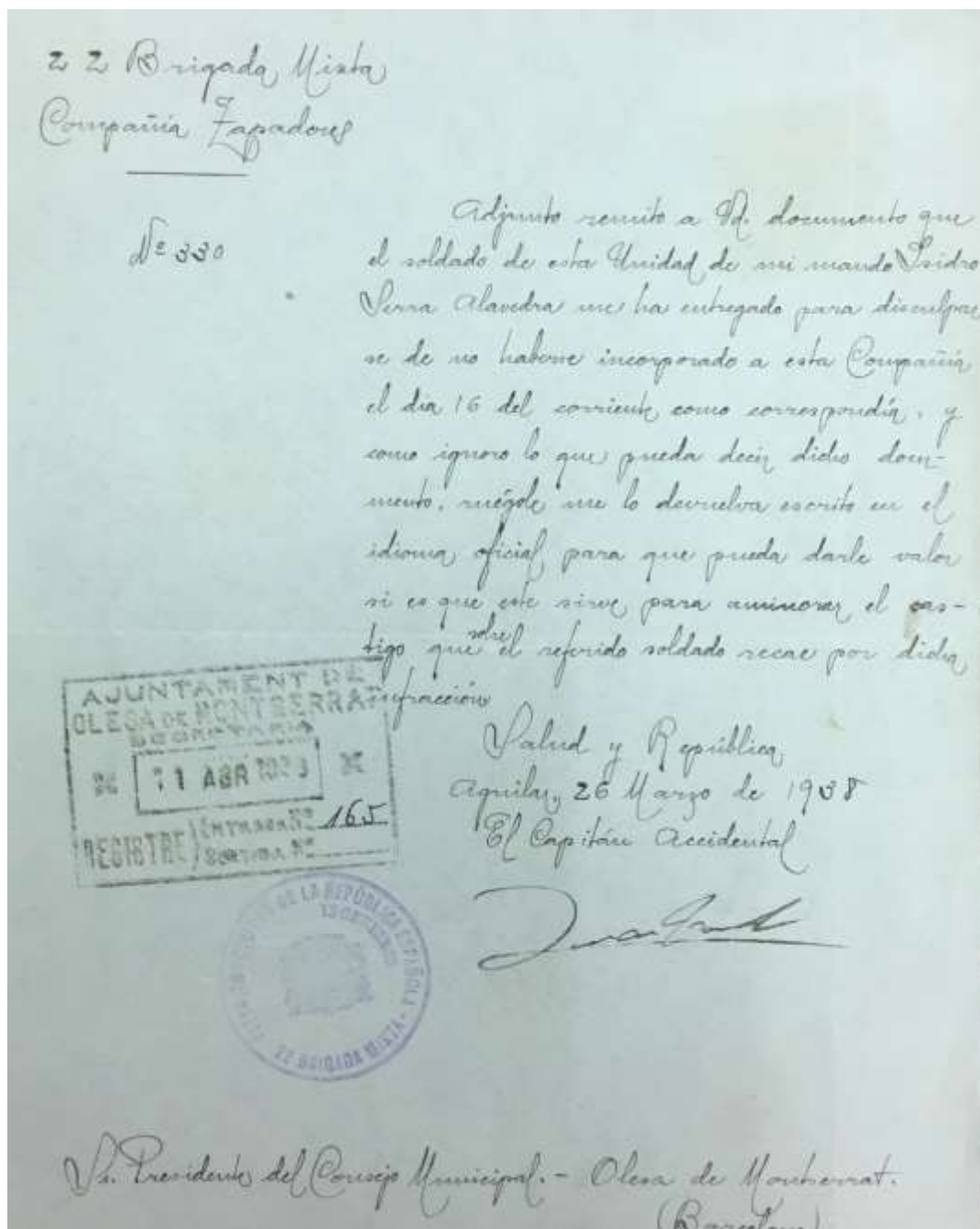
Dios salve a España y guarde a V. muchos años.

Olesa de Montserrat a 15 Octubre de 1940.

EL ALCALDE,

Sr. Jefe de Investigación y Vigilancia de
Z A R A G O Z A .

N'Isidre, el marit de la Rosa Garriga, va ser mobilitzat per l'Exèrcit republicà per anar a la guerra. Formava part de La Brigada Mixta, en la *Compañía de Zapadores*. En el document que es mostra a continuació, de l'any 1938, sembla ser que l'Isidre no es va incorporar a la companyia el dia que li corresponia, i que en el moment de fer-ho, portava una carta de l'alcalde d'Olesa on en justificava les causes. La carta estava escrita en català i per això el capità accidental demana a l'alcalde que la torni a escriure en *l'idioma oficial*⁷.

Comunicat de la 22 Brigada Mixta a l'alcalde d'Olesa. AHMO

⁷ Correspondència municipal. AHMO

L'Isidre tornà malalt del front i morí de tifus essent enterrat al cementiri de Montjuïc⁸.

A l'hora d'entendre la repressió que s'exercí sobre les dones hem de considerar que moltes d'elles es convertiren en víctimes pel sol fet d'ésser la dona, filla o germana d'un represaliat. Hem de tenir en compte que si bé no queda clara la seva afiliació a ERC⁹ el fet és que és l'esposa d'una persona d'esquerrès i que a més és la germana del darrer alcalde de la República que va tenir Olesa, en Jaume Garriga Colom¹⁰, també d'ERC. L'entorn de la Rosa era republicà i devia assistir sovint als actes organitzats pel partit o per l'Ajuntament, mostrant així la seva simpatia per la República. També la seva germana, l'Àngela, es va mobilitzar per anar de voluntària al front de guerra com a infermera. Acabada la guerra, es va haver d'exiliar a França. Allà es va casar amb Armand Brau i retornà a Olesa a viure quan ja estava jubilada.

L'Àngela i l'Armand en el casament del Joan Monforte i la Carme. 1983
Arxiu familiar

Gran part de la família de la Rosa era republicana i això la feia sospitosa de ser *desafecta* al règim. Com hem vist, eren d'Esquerra Republicana de Catalunya, el partit que va ser gairebé hegemònic durant la Segona República a Catalunya. Es tractava d'una jove formació que va néixer el març de 1931 amb la unió de diferents forces republicanes: el Partit Republicà Català de Lluís Companys, l'Estat Català de Francesc Macià i el grup format entorn de la revista *L'Opinió*. El partit

⁸ Joan Monforte Serra, entrevista citada.

⁹ La família desconeix si era militant d'ERC.

¹⁰ Vegeu el document de Jaume Garriga Colom en aquest web.

va comptar amb el suport de la petita burgesia, una bona part de la pagesia i amplis sectors de treballadors.

La legislació republicana, favorable a la igualtat de drets entre homes i dones, i la concessió del dret de vot a les dones va obligar als partits a incloure en els seus programes propostes adreçades a les dones per tal de captar-les en la seva formació política o sindical.

També alguns partits polítics crearen seccions femenines que funcionaven com una secció autònoma dins del partit. A Catalunya, La Lliga i ERC foren els primers partits que comptaren amb una secció femenina.

En el cas d'ERC, aquesta es creà a finals de 1931, encara que no es concretà fins al 10 d'abril de 1932. A diferència de la Lliga, on la direcció del partit és qui crea una secció femenina, a ERC són les dones que ja militaven al partit qui prenen aquesta decisió¹¹.

Gràcies a aquestes i altres organitzacions augmentà la presència de la dona en el món de la política i en els sindicats. Tot i així, aquesta hagué de vèncer obstacles per trencar els rols de gènere atribuïts per la societat i mentalitat de l'època, i el camí no va ser fàcil, fins i tot entre els mateixos sectors d'esquerres.

La Rosa, militant o simpatitzant d'ERC, va patir després de la guerra les conseqüències a més de ser vídua d'un republicà i com a tal quedava exclosa de qualsevol subsidi, malgrat que tenia dos fills petits. Només les famílies de combatents morts per la *Causa Nacional* rebien subsidis o els fills orfes del bàndol nacional podien tenir matrícula gratuïta. Com explica Irene Murillo,

Las viudas de republicanos o izquierdistas fueron la imagen que en cada pueblo y ciudad evidenció la exclusión y la victoria del régimen franquista. Y es que, mientras las viudas del bando vencedor, es decir, las "viudas de mártires", tuvieron a su disposición un amplio abanico de medidas para reivindicar a sus muertos y beneficiarse de lo que se entendía como compensaciones o premios por los sacrificios por la patria, las "viudas de rojo" fueron el antimodelo. Como periféricas, como colectivo social considerado "desviado", "pernicioso", "asocial" o "contrario a los valores imperantes recién instaurados" (...) Esta segregación incluía el desprecio y la humillación oficial, pero también la marginación social y económica¹².

La Rosa va patir el seu dolor en silenci, com tantes i tantes famílies republicanes. Això ens ho constata el seu net Joan¹³, que no havia sentit mai a l'àvia parlar d'aquests fets, ni tampoc a la seva mare. La seva àvia la van ingressar a l'Hospital d'Olesa (residència) quan era molt gran. Tenia demència senil. Recorda que quan

---

¹¹ GONZÁLEZ VILALTA, Arnau (2006) *La irrupció de la dona en el catalanisme (1931-1936)*. Generalitat de Catalunya, Institut Català de la Dona. Barcelona, PAM, pàgs 22-23.

¹² MURILLO ACED, Irene (2012) *En defensa de mi hogar y mi pan. Estrategias de resistencia civil y cotidiana en la Zaragoza de la posguerra, 1936-1945*. Colección Sagardiana. Estudios feministas, nº 17. Zaragoza: prensas de la Universidad de Zaragoza, pàg. 97.

¹³ Joan Monforte Serra, entrevista citada.

l'anava a veure, es va trobar un parell o tres vegades, que en entrar les infermeres a l'habitació, la seva àvia saltava del llit i se n'anava a obrir la finestra cridant: *Joan escapem-nos que vénen, que vénen els soldats a buscar-nos!*. El Joan pensava que això era fruit de la malaltia, però amb el temps ha entès que la seva àvia *estava revivint els temors de jove*.

EL NOSTRE INFORMANT: **JOAN MONFORTE SERRA**

En Joan Monforte és net de la Rosa Garriga Colom i de l'Isidre Serra Alavedra. Va néixer a Olesa de Montserrat el 1958. És fill d'Assutzena Serra Garriga, nascuda a Olesa el 1936, de professió teixidora i Elies Monforte Conesa, nascut a Olesa l'any 1932, oficial tèxtil. En els darrers anys, la seva mare va treballar a Textíber i el seu pare a Catex Vilapou (ca l'Isard), ambdues empreses del sector tèxtil. El seu pare, a més, era fuster i ebenista i la seva mare, sastressa (cosia pel taller d'en Carles Roca). En primera instància van viure amb els avis paterns al carrer Alfons Sala i després al carrer Lluís Puigjaner en una casa que van construir en el terreny on la família tenia un hort. En Joan té una germana petita, la Mercè, nascuda a Olesa el 1966.

L'any 1983 es va casar amb Carme Pérez Montoro i tenen dues filles, la Marta i l'Alba.

En Joan és Director d'Àrea de Gestió i Desenvolupament de Persones a Mutua Intercomarcal MCSS nº 39 . Té un Postgrau en Recursos Humans i Màster en Alt Rendiment Directiu (EADA).

En Joan és un dels fundadors d'ERC a Olesa de Montserrat, partit que resorgeix en aquesta població el 1992, i també secretari de la secció local del partit. Al 1995 va ser cap de llista d'ERC a les eleccions municipals i es va convertir en el primer regidor de la nova etapa democràtica després del seu besoncle Jaume.

Va ser també cap de llista en les tres convocatòries electorals municipals dels anys 1999, 2003 i 2007 , essent regidor i portaveu de grup. En els darrers anys ocupà el càrrec de segon Tinent d'Alcalde i Regidor de Joventut i Participació Ciutadana.

Va ser membre de la Comarcal del Baix Llobregat d'ERC i de l'assemblea de càrrecs electes d'ERC.

En Joan ens comenta que la seva àvia no els havia explicat mai res sobre la repressió de la seva família i creu que la seva mare tampoc en sabia res perquè sinó, en algun moment li hagués explicat. Està convençut que la seva àvia ho deuria passar molt malament, amb el marit mort i dos fills petits, en els anys difícils de la postguerra.

Després de conèixer els fets que relatem, el Joan entén ara el que l'àvia li deia a la residència, on estava ingressada amb demència senil, quan deia que "venien els soldats". Ens diu que la demència senil acostuma a transformar les coses però no a inventar-les. Probablement deuria passar èpoques en què tenia aquest temor i quan li va sortir la demència aquests pensaments van tornar a aflorar,

En algun moment, la meua iaia, amb el marit mort, amb dos nens petits, viuda, i treballant sempre a ca l'Isard, deuria decidir tancar aquesta porta i em dedico als meus, que em necessiten. I a més, si demanaven informes d'ella no deuria estar massa ben vista per certs sectors i ella ho deuria passar molt malament. Probablement deuria posar tota aquella història en pany i forrellat¹⁴.

En Joan coneix la història del seu besoncle Jaume Garriga Colom que va ser l'últim alcalde republicà d'Olesa i que es va haver d'exiliar. Pel que fa al seu avi, sabia que va anar al front, va tornar malalt i va morir de tifus, però desconeix perquè el van enterrar a Montjuïc i no aquí a Olesa.

---

¹⁴ Joan Monforte, entrevista citada